

ความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการ

นางสาวเขมิกา ฉัตรก้องภพ

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กในวัยแรกเกิด-3 ปี มีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การประเมินพัฒนาการเด็ก สามารถประเมินตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยแบ่งการประเมินพัฒนาการเป็น 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการเคลื่อนไหว Gross motor (GM)
- 2) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา Fine Motor (FM)
- 3) ด้านการเข้าใจภาษา Receptive Language (RL)
- 4) ด้านการใช้ ภาษา Expressive Language (ER) และ
- 5) ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม Personal and social (PS)

ผู้ประเมินจะต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน โดยการประเมินพัฒนาการเด็กแบ่ง ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1.ขั้นเตรียมความพร้อม 2.ขั้นตอนประเมิน และ 3.ขั้นตอนสรุป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม

1.1 การเตรียมตัวผู้ประเมินและส่งเสริมพัฒนาการ มีการศึกษาทบทวนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ปฐมวัย รวมถึงแนวทางการคู่มือฯ 4 ขั้นตอน การใช้ทักษะ วิธีการเฝ้าระวัง วิธีการประเมิน เกณฑ์การตัดสิน และรายละเอียดของอุปกรณ์ การใช้ อุปกรณ์ และเตรียมคำพูดที่จะใช้ในข้อคำถาม มีการฝึกก่อนการลง ประเมินจริงเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและความถูกต้องในการประเมิน

1.2 การเตรียมอุปกรณ์และสถานที่ในการประเมิน มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้ครบถ้วนตามหมวดหมู่ เรียงลำดับการใช้ก่อนหลัง โดยอุปกรณ์เปิดใช้ครั้งละ 1 ชุด ใช้เสร็จแล้วเก็บทันที แล้วจึงเปิดชุดใหม่เพื่อ สะดวกแก่การใช้งานและเพื่อให้เด็กมีสมาธิเฉพาะอุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมินเท่านั้น สถานที่ในการประเมิน ควรเป็นห้องหรือมุมที่เป็นสัดส่วน ไม่คับแคบ ปลอดภัย อื่นกระตุ้นหรือรบกวนความสนใจของเด็ก และมีความปลอดภัยต่อเด็ก

1.3 การเตรียมเด็ก ขณะทำการประเมินเด็กจะต้องไม่มีความเจ็บป่วยทางกาย ไม่หิว ไม่ง่วงหรืออึด จนนอนหลับ หรือหงุดหงิด งอแง และควรพาเด็กเข้าห้องน้ำซับน้ำชำระร่างกายให้เรียบร้อยก่อนการประเมิน

2. ขั้นตอนการประเมิน

2.1 คำนวณ วันเดือนปี ที่ทำการประเมินเป็นตัวตั้ง วัน เดือน ปี และปีเกิดเด็กเป็นตัวลบ ถ้าวันตัวตั้ง จำนวนน้อยกว่าให้ยืมที่เดือนมา 1 เดือน (30) วัน ถ้าตัวตั้งเดือนน้อยกว่าตัวลบให้ยืมที่ 1 ปี (12 เดือน)

2.2 เริ่มประเมินพัฒนาการจากด้านใดก่อนก็ได้ ที่ตรงกับช่วงอายุจริงของเด็ก โดยใส่ เครื่องหมาย ในช่อง ผ่าน เมื่อเด็กประเมินผ่าน

2.3 ในกรณีที่เด็กประเมินไม่ผ่าน ให้ใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง ไม่ผ่าน สำหรับในช่วงที่มี ข้อ การการประเมิน 2 ข้อ หรือ 3 ข้อ หากเด็กประเมินไม่ผ่าน ข้อใดข้อหนึ่งให้ถือว่าไม่ผ่านในช่วงอายุนั้น

2.4 ในกรณีที่มีการประเมินเพื่อติดตามพัฒนาการในครั้งต่อไป ให้เริ่มต้นประเมินข้อที่ เด็กประเมินไม่ผ่าน ในครั้งที่ผ่าน มา

3. ขั้นตอนสรุป เมื่อประเมินพัฒนาการเด็กเสร็จแล้วทุกครั้ง ผู้ประเมินจะต้องสรุปข้อมูลการประเมินให้กับ พยาบาล วิชาชีพ/นักวิชาการ และที่เกี่ยวข้องทราบ

3.1 กรณีประเมินแล้วพบว่าสมวัย ให้แนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ตามช่วงวิธีฝึกทักษะ ในช่วงอายุ ต่อไปตามคู่มือการ เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

3.2 กรณีที่เด็กประเมินแล้วพบว่าไม่สมวัย ผู้ประเมินให้คำแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองและฝึกทักษะเด็กเรื่องนั้นบ่อยๆเป็น เวลา 30 วันตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) แล้วนัดให้มาพบผู้ประเมินเพื่อประเมินซ้ำ

3.3 หลังจาก 30 วัน ผู้ประเมินทำการประเมินเด็กซ้ำด้วยคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ใน ช่องวิธีประเมินโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ของทักษะที่ไม่ผ่าน และทักษะอื่นๆตามช่วงอายุ

- หากเด็กผ่านทักษะที่เคยล่าช้าและทักษะอื่นๆตามช่วงอายุ แสดงว่ามีพัฒนาการสมวัย ให้เฝ้าระวังพัฒนาการตามวัย ต่อเนื่องตามปกติ

- หากเด็กผ่านทักษะที่เคยล่าช้า แต่พบทักษะอื่นมีพัฒนาการไม่สมวัย ผู้ประเมินแนะนำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ฝึกพัฒนาเด็ก ในเรื่องนั้นบ่อยๆเป็นเวลา 30 วัน) แล้วนัดให้มาพบผู้ประเมิน

-หากเด็กยังไม่ผ่านทักษะที่เคยล่าช้า ให้ส่งต่อไปยังหน่วยบริการทุติยภูมิ ที่มีแพทย์ หรือกุมารแพทย์ที่มีคลินิกกระตุ้นพัฒนาการ

ทั้งนี้การประเมินและกระตุ้นพัฒนาการสามารถด้วยตนเอง โดยสแกน QR code บนปกคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

ที่มา : กรมอนามัย.2561. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) : สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก